

УДК: 159'923'2

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8\(54\)-1172-1186](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8(54)-1172-1186)

Гуцол Кирило Віталійович PhD з психології, старший науковий співробітник лабораторії когнітивної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, м. Київ, тел.: (093) 686-77-61, <https://orcid.org/0000-0002-2820-2590>

Гомонюк Володимир Олександрович науковий співробітник лабораторії вікової психофізіології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, м. Київ, тел.: (063) 233-36-20, <https://orcid.org/0000-0003-3465-2798>

КІНЕМАТОГРАФ ЯК КОНТЕКСТ КОНСТРУЮВАННЯ ЖИТТЄВИХ ЗАДАЧ УКРАЇНСЬКОЮ МОЛОДІЮ

Анотація. У статті представлено результати емпіричного дослідження типових життєвих проблем та задач, що відображаються в сучасному кінематографічному дискурсі та актуалізуються в досвіді української молоді в умовах соціальної невизначеності та воєнного часу. Розкрито соціокультурний потенціал кіно як тексту культури, здатного формувати життєву компетентність особистості. Застосовано якісний контент-аналіз відповідей респондентів щодо фільмів, які, на їхню думку, репрезентують основні життєві проблеми та задачі, а також способи їх розв'язання. Виокремлено сім тематичних кластерів проблем: пошук самоідентичності та самореалізації; боротьба з особистісними та соціальними викликами; розвиток міжособистісних відносин; етичні та моральні дилеми; професійне зростання та кар'єрні амбіції; подолання травм минулого; пригоди та відкриття. На основі аналізу виділених респондентами кінострічок визначено характерні життєві задачі та механізми їх постановки і розв'язання, що постають важливими ресурсами формування життєвої компетентності. Показано, що кожна із стратегій розв'язання життєвих задач у кінематографічному дискурсі відображає унікальні аспекти розвитку життєвої компетентності особистості та допомагає молоді усвідомити імовірнісні труднощі, асимілювати та інтегрувати необхідні психологічні ресурси для розв'язання життєвих проблем, що постають перед сучасною людиною. Аргументовано, що кінематографічні наративи не лише відображають реалії соціокультурного буття, а й сприяють розвитку саморефлексії, самопізнання, моральної свідомості та адаптаційного потенціалу української молоді в сучасному світі. Визначено, що під час війни кінематограф виконує освітні та терапевтичні функції, сприяючи розвитку рефлексії, критичного мислення та гнучкості. Результати мають практичне значення щодо використання кінематографічного дискурсу для розробки програм підтримки ментального здоров'я молоді в умовах

невизначеності. Перспективи подальших досліджень пов'язано з вивченням індивідуальних конфігурацій конструювання життєвих задач у кінематографічному дискурсі, його вплив на прийняття рішень та розвиток ідентичності сучасної української молоді.

Ключові слова: кінематограф, особистість, життєва компетентність, життєві проблеми, життєві задачі, конструювання життєвих задач, українська молодь, війна.

Hutsol Kyrylo Vitaliyovych PhD in Psychology, Senior Researcher Officer of Department of Cognitive Psychology G. S. Kostiyk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine, Kyiv, tel.: (093) 686-77-61, <https://orcid.org/0000-0002-2820-2590>

Homoniuk Volodymyr Oleksandrovyh Research Fellow of the Laboratory of Age-Related Psychophysiology, G. S. Kostiyk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine, Kyiv, tel.: (063) 233-36-20, volodya_sto@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-3465-2798>

CINEMATOGRAPHY AS A CONTEXT FOR CONSTRUCTING LIFE TASKS AMONG UKRAINIAN YOUTH

Abstract. This article presents the results of an empirical study on the typical life problems and tasks portrayed in contemporary cinematographic discourse and their relevance to the experiences of Ukrainian youth amid social uncertainty and wartime conditions. The study explores the sociocultural potential of cinema as a cultural text capable of shaping an individual's life competence. A qualitative content analysis was conducted based on participants' responses regarding films that, in their opinion, represent major life challenges, the associated tasks, and strategies for their resolution. Seven thematic clusters of life problems were identified: the search for self-identity and self-realization; coping with personal and social challenges; development of interpersonal relationships; ethical and moral dilemmas; professional growth and career aspirations; overcoming past traumas; and the pursuit of adventures and discoveries. Based on the analysis of films mentioned by respondents, the study outlines characteristic life tasks and mechanisms for their construction and resolution, which serve as valuable resources for developing life competence. It is demonstrated that each strategy for addressing life challenges within cinematic discourse reflects distinct dimensions of personal development and helps youth to comprehend potential difficulties, assimilate, and integrate psychological resources necessary for problem-solving in a rapidly changing world. The findings support the view that cinematic narratives not only reflect the realities of sociocultural existence but also contribute to fostering self-reflection, self-knowledge, moral consciousness, and adaptive capacity in Ukrainian youth. During wartime, cinema also fulfills educational and therapeutic functions by enhancing reflection, critical thinking, and cognitive flexibility. The results have practical significance for applying cinematic discourse in designing youth

mental health support programs under conditions of uncertainty. Future research should focus on individual configurations of life task construction in cinematic narratives, their influence on decision-making, and their role in identity development among contemporary Ukrainian youth.

Keywords: cinema, personality, life competence, life problems, life tasks, construction of life tasks, ukrainian youth, war.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації, перехід до інформаційних технологій та зростаюча загроза самознищення людства в останнє десятиріччя спонукають до переосмислення цілей та змісту життя людини в принципі. Сучасні дослідження фокусуються на розумінні соціокультурних модусів як чинників, що формують життєву компетентність. Ці модуси включають як характеристики політичної та економічної ситуації у світі, так і соціокультурні запити на розвиток особистісної компетентності щодо її адаптації до змін. Згідно з принципами постнекласичної раціональності, соціальна реальність розглядається як дискурсивна, а її основні комунікації – як різноманітні дискурсивні практики. У цьому контексті соціокультурний простір виступає як система значень, що відтворюється культурою та інтерпретується особистістю в процесі розвитку життєвої компетентності. Тексти культури генерують семіотичні та комунікативні ресурси, які асимілюються особистістю, дозволяючи осмислювати життєвий досвід через призму культурних зразків. У процесі осмислення соціокультурного досвіду, відображеного в культурних текстах, людина створює власні автонаративи, які включають специфічні культурні фрейми, що постають контекстами розвитку життєвої компетентності особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному світі серед інших культурних дискурсів значну роль у конструюванні та розв'язанні життєвих задач особистості відіграє кінематограф [2; 6; 7; 10; 18]. Через ідентифікацію з героями кінострічок глядач може переосмислювати власний досвід і знаходити нові шляхи вирішення особистих дилем [12; 14]. Кінематографічний дискурс пропонує моделі саморефлексії, через які людина може осмислювати власні переживання, внутрішні конфлікти та життєві кризи [14]. Фільми також постають посередниками між різними соціокультурними групами, формуючи простір діалогу, в якому вирішуються конфліктні питання суспільного та особистісного характеру [17]. Кінострічки часто піднімають проблеми міжособистісних взаємин, емпатії, комунікативної компетентності, демонструючи стратегії ефективної взаємодії [11; 16; 18; 19].

Через створення і розгортання наративів кінодискурс демонструє різноманітні життєві сценарії, моделі поведінки та особистісного розвитку, що можуть використовуватися людиною для вибудовування власного життєвого шляху [6; 7; 11; 14]. Отже, кінематографічні наративи постають певними шаблонами для конструювання особистісних ідентичностей, реалізації життєвих

стратегій і розв'язання складних екзистенційних завдань [3; 6; 11; 14]. Окрім того, кінематограф формує ціннісний простір, задає нормативні межі прийнятного і неприйнятного, показуючи особистості шляхи до самореалізації в межах певної культури. Так, через ілюстрацію культурних традицій та інновацій кінострічки стають джерелом культурної ідентичності, стимулюючи індивіда до самовизначення [15-18].

Кінематографічні образи й сюжети часто використовуються як ресурс для психологічної підтримки особистості, допомагаючи глядачеві впоратись із травматичним досвідом, тривожністю, депресією та іншими психологічними труднощами [1; 2; 8; 9; 13; 15]. Візуалізація успішного подолання складних життєвих ситуацій стає терапевтичним інструментом, що допомагає людям знаходити вихід з кризи [3; 11; 15]. Таким чином, демонструючи процес розв'язання різноманітних життєвих задач, дискурс кіно стає важливим засобом соціально-психологічної освіти, особливо щодо навичок адаптації, саморегуляції та життєвої компетентності особистості [6; 7; 10]. Фільми сприяють розвитку критичного мислення, креативності, життєвої мудрості, розширюють обрії особистісного розвитку [2; 4; 5; 7; 8; 10; 11].

Можна узагальнити, що кінематограф є потужним інструментом, що не лише відображає реалії соціокультурного буття, а й активно залучає особистість до процесу конструювання, переосмислення і вирішення складних життєвих задач, сприяючи її загальному особистісному розвитку та самореалізації [6; 12; 14]. У свою чергу, конструювання життєвих задач у кінематографічних творах постає свого роду порталом у розмаїття людського досвіду, що відображає глибокі емоційні стани, моральні дилеми, особистісні конфлікти та шляхи самостабілізації життєздійснення особистості. Через призму кінематографічного мистецтва виникає можливість спостерігати та запозичувати засоби постановки та розв'язання універсальних життєвих задач, що стосуються пошуку смислу, прийняття рішень, розв'язання дилем та проблем самовизначення особистості [4; 5; 7; 8; 10-12; 14; 19].

Мета статті: висвітлити результати емпіричного дослідження типових життєвих проблем та задач особистості, що відображені в кінематографі та є актуальними для сучасної української молоді.

Виклад основного матеріалу. З метою виокремлення основних типів життєвих задач, що відображено в сучасному кінематографі, а також специфіки їх конструювання, було проведено емпіричне дослідження. Нами було розроблено анкету, запитання якої стосувалися:

- життєвих проблем особистості, які представлено в кінематографічному дискурсі;
- життєвих задач, на які герої кінематографічних творів, перетворюють актуальні проблеми в процесі розвитку сюжету;
- приклади кінострічок, що ілюструють постановку та розв'язання типових життєвих задач особистості.

В опитуванні взяли участь 100 осіб віком від 18 до 35 років. Вибір вікової категорії було зумовлено нагальною необхідністю української молоді розв'язувати актуальні проблеми в складних життєвих обставинах та ситуаціях невизначеності під час воєнного стану.

За результатами аналізу відповідей респондентів до найбільш поширених життєвих проблем, що розкрито в кінематографічних творах можна віднести: пошук самоідентичності та самореалізації; боротьбу з особистісними та соціальними викликами; розвиток міжособистісних відносин; етичні та моральні дилеми; професійне зростання та кар'єрні амбіції; подолання травм минулого; пригоди та відкриття. На думку респондентів, зазначені проблеми не тільки відображають різноманітність людського досвіду, але й відіграють важливу роль у формуванні життєвої компетентності особистості в цілому. Зупинимось детальніше на їх характеристиці.

Пошук самоідентичності та самореалізації. Сучасний кінематограф часто звертається до цієї теми, відображаючи універсальну людську потребу в самопізнанні та вираженні власної унікальності. Такі фільми досліджують внутрішні пошуки героїв, які прагнуть зрозуміти, хто вони є, та як саме вони можуть реалізувати свій потенціал у світі, що постійно змінюється. Багато фільмів зосереджуються на пошуках героєм власної ідентичності, самопізнання та самовираження. Вони можуть включати подолання особистих криз, розвиток ресурсів або досягнення мрій.

У процесі розвитку сюжетної лінії, герої ставлять та розв'язують такі життєві задачі:

- пошук власної ідентичності та власного місця у світі;
- розвиток творчих здібностей щодо самовираження;
- подолання внутрішніх конфліктів.

Виокремлюючи та деталізуючи типологію фільмів про самоідентифікацію та самореалізацію, можна виділити такі варіанти.

Відображення внутрішнього світу. Фільми про самоідентифікацію часто зосереджуються на внутрішньому світі героїв, демонструють їхні думки, почуття, сумніви та бажання. Це може бути історія людини, яка шукає своє місце у світі, як у фільмі «Ла-Ла Ленд», де головні герої борються за здійснення своїх мрій у складному світі шоу-бізнесу. «Ла-Ла Ленд» (La La Land) – історія про прагнення досягти успіху в Голлівуді та знайти власний шлях у житті.

Конфлікт між мрією та реальністю. Багато фільмів про самореалізацію висвітлюють конфлікт між мрією та реальністю. Герої зустрічаються з викликами та перешкодами на шляху до своїх цілей. Вони часто мають обирати між власними бажаннями та зовнішніми обставинами, як це показано у фільмі «Чорний лебідь», де головна героїня переживає внутрішню боротьбу на шляху вдосконалення у мистецтві.

Пошук сенсу та цілі. Фільми про самоідентифікацію можуть також досліджувати теми пошуку сенсу та життєвої мети. У них герої намагаються

переосмислити власне життя, зробити ревізію своїх цінностей та переглянути пріоритети. Наприклад, ці проблеми відображено у фільмі «В пошуках щастя», де головний герой долає численні випробування, прагнучи створити краще майбутнє для себе та свого сина.

Вплив суспільства та культури. Герої можуть зіткнутися з соціальними нормами, очікуваннями та тиском, що впливає на їхнє самовираження та самореалізацію. Такі фільми, як «Місячне світло», показують, як головний герой бореться за власне самоздійснення в умовах соціальних та культурних викликів. Особливої уваги заслуговують українські фільми «Атлантида» та «Я і Фелікс», які глибоко досліджують трансформацію ідентичності в посттравматичному або соціально переломному середовищі.

Таким чином, фільми про самоідентифікацію та самореалізацію відіграють важливу роль у сучасному кінематографі, пропонуючи глядачам можливість зануритися у внутрішній світ героїв та відображають універсальні теми людського досвіду. Через ці історії глядачі можуть краще зрозуміти себе та інших, а також підвищити мотивацію щодо власних процесів самопізнання та життєздійснення.

Боротьба з особистісними та соціальними викликами. Герої цих фільмів стикаються з особистими проблемами, такими як сімейні конфлікти, романтичні відносини, психічне здоров'я, або соціальними викликами, включаючи боротьбу з несправедливістю, дискримінацією або політичними конфліктами. Такі фільми відображають складність людського досвіду та взаємодію індивіда з суспільством. Вони досліджують глибокі психологічні протиріччя, соціальну несправедливість, боротьбу за особисті права та вплив зовнішніх обставин на життя людини.

До основних життєвих задач, які розв'язують герої у цих кінотворах, можна віднести:

- пошук конструктивних відповідей на соціальні та особистісні виклики;
- розвиток емоційної зрілості та життєстійкості;
- ампліфікація особистісного досвіду.

Деталізуємо розподіл типології фільмів про особистісні та соціальні виклики, або, іншими словами, про «дзеркало людського досвіду».

Внутрішній світ та психологічні виклики. Фільми про особистісні виклики занурюють глядачів у внутрішній світ персонажів, відображаючи їхню боротьбу, подолання, страхи та амбіції. Вони часто відображають проблеми ментального здоров'я, особистісного розвитку або внутрішніх конфліктів. Такі фільми, як «Джокер», показують, як особистісні травми та соціальна ізоляція можуть впливати на людину, закарбовує боротьбу головного героя в умовах психічних розладів та соціальною ізоляції.

Соціальні виклики та боротьба за справедливість. Багато фільмів цього типу висвітлюють боротьбу з дискримінацією, несправедливістю та бідністю, розповідають про історичні події, соціальні рухи або особисті спроби боротьби

за права та свободи. Так, фільм «12 років рабства» відображає боротьбу за гідність та свободу в умовах соціальної несправедливості. Серед видатних українських кінострічок, які висвітлюють проблеми підліткової ізоляції, соціального тиску, тілесної комунікації та психоемоційних викликів, можна впевнено виділити «Стоп-Земля» та «Плем'я».

Взаємодія індивіда та суспільства. Ці фільми можуть ілюструвати, як соціальні норми, культурні очікування та політичні обставини впливають на життя людини. У них висвітлюються теми соціальної ідентичності, класових розривів або культурних конфліктів. Наприклад, кінострічка «Місячне світло» розповідає про становлення особистісної ідентичності в умовах соціальних та культурних викликів.

Реалізм та емпатія. Кінокартини про особисті та соціальні виклики можуть відрізняються високим рівнем реалізму, дозволяючи глядачам глибше зрозуміти та відчувати емоції та переживання персонажів. Такі фільми як «Зелена миля» або «Пуент-Курт» сприяють розвитку емпатії та більш глибокому розумінню складних соціальних проблем.

Отже, фільмографія, що експлікує драму боротьби людини із собою, відіграє значну роль у відображенні реальності життя, ставлячи важливі питання та спонукаючи особистість до роздумів, сприяючи більшому розумінню та емпатії.

Розвиток міжособистісних відносин. Теми дружби, любові, сімейних зв'язків та їх складності є ключовими в таких фільмах. Розподіл складових проблеми міжособистісних відносин в кінотворах може бути представлено у такий спосіб:

- розвиток та підтримка романтичних відносин;
- продуктивна взаємодія з сім'єю та друзями;
- вирішення конфліктів та відновлення соціальних зв'язків.

Романтичні відносини. Однією з найпопулярніших тем у фільмах про міжособистісні відносини є романтичні стосунки, що описують перше кохання, складності у комунікації, розриви або відновлення відносин. Яскравими прикладами таких фільмів можуть бути «Великий Гетсбі» та «Ла-Ла Ленд», що показують глибокі емоційні переживання, пов'язані з любов'ю та втратою.

Сімейні зв'язки. Фільми про сімейні стосунки часто зосереджуються на взаємодії між батьками та дітьми, братами та сестрами, а також людьми з іншими родинними зв'язками. Вони можуть досліджувати теми батьківської опіки, сімейних конфліктів, спадщини та підтримки. Так, фільми «Манчестер біля моря» та «Віднесені вітром» відображають складність сімейних відносин та їх вплив на особистісний розвиток. Яскравими прикладами кінострічок про табу, кохання, зруйновані та відновлені родинні зв'язки можна виокремити українські картини «Коли падають дерева» і «Моя бабуся Фані Каплан».

Дружба та товариство. Дружба є ще однією з ключових тем у фільмах про міжособистісні стосунки, в яких втілено формування нових зв'язків,

випробування дружби часом та обставинами, а також важливість підтримки та взаєморозуміння. Наприклад, фільми «Шоу Трумана» та «Інтерстеллар», відображають глибокі та емоційні аспекти дружби.

Професійні відносини. Фільми можуть також зосереджуватися на професійних відносинах, включаючи взаємодію між колегами, конкуренцію, менторство та кар'єрний розвиток, висвітлюючи виклики робочого та/або професійного середовища, етичні дилеми тощо. Такі фільми, як «Диявол носить Prada» та «Вовк з Волл-стріт», вдало показують вплив професійних відносин на особисте життя та самоідентифікацію людини.

Отже, кіновитвори про міжособистісні відносини відіграють важливу роль у відображенні людських зв'язків та емоційних проявів особистості. Вони допомагають глядачам відчувати співпереживання, зрозуміти складність людських відносин та впізнати відображення власного життєвого досвіду. Через такі історії людина можемо краще зрозуміти себе та інших, а також відчувати глибоку емоційну зв'язаність з персонажами фільму та їхніми історіями.

Етичні та моральні дилеми. Герої часто стикаються із складними моральними виборами, які випробовують їхні цінності та переконання, що може включати вибір між особистим благом та благом інших, або між різними етичними принципами. Фільми, що зосереджені на етичних та моральних дилемах, відіграють важливу роль у відображенні складних моральних виборів, з якими стикаються люди у власному житті. Такі фільми досліджують проблеми справедливості, відповідальності, гідності, викликаючи глядачів до роздумів та рефлексії.

Розподіл складових проблем етичних дилем в кіновитворі може бути представлено таким чином:

- боротьба із соціальною несправедливістю та дискримінацією;
- вирішення моральних дилем та вибір між особистими інтересами та загальним благом;
- адаптація до соціальних змін та вплив на суспільство.

Моральні дилеми та вибір. У фільмах про моральні дилеми персонажі знаходяться перед складним вибором, де чіткі межі між «правильним» та «неправильним» розмиваються. У них можуть досліджуватися теми лояльності, жертви, особистої вигоди та загального блага. Так, фільми «Суддя» та «Володар перснів» показують, як персонажі борються з внутрішніми конфліктами, коли їхні цінності та переконання жорстко випробовуються.

Етичні конфлікти у суспільстві. Багато фільмів висвітлюють етичні конфлікти в рамках більш об'ємних суспільних та політичних контекстів. Такі фільми можуть досліджувати теми корупції, влади, соціальної несправедливості та прав людини. Наприклад, такі фільми, як «Великий Гетсбі» або «12 років рабства» відображають, як соціальні та економічні умови впливають на моральні рішення персонажів.

Внутрішній конфлікт та самопізнання. Фільми про моральні дилеми часто зосереджуються на внутрішньому конфлікті персонажів, досліджуючи їхні мотивації, страхи та бажання. Вони можуть показувати, як персонажі борються з власними слабкостями, сумнівами та вибором між особистими інтересами та вищими принципами. Фільми «Чорний лебідь» та «Шоу Трумана», відображають приклади глибокої внутрішньої боротьби людини.

Моральні вибори та їх наслідки. Ці фільми досліджують наслідки моральних виборів, які роблять персонажі. Вони можуть показувати навіть довготривалі впливи цих рішень на життя персонажів та інших людей. Прикладами таких фільмів можуть слугувати «Інтерстеллар» та «Міжзоряний», які відображають складність вибору між особистими інтересами та загальнолюдськими цінностями. Про внутрішню боротьбу, моральну відповідальність, національні ідеали та наслідки жорстокого вибору зображено в українських стрічках «Носоріг» й «Толока».

Таким чином, кінострічки про етичні та моральні дилеми відіграють важливу роль у відображенні складності людського вибору та моральної відповідальності, стимулюють глядачів до роздумів про власні цінності та вибори, сприяючи глибшому розумінню моральних питань та викликів сучасного світу.

Професійне зростання та кар'єрні амбіції. Ці фільми фокусуються на професійному розвитку героїв, їхніх кар'єрних спрямуваннях та викликах на шляху до успіху, відображають універсальні теми прагнення, успіху, конкуренції та особистої реалізації. Через історії професійного розвитку фільми досліджують мотивації, виклики та етичні дилеми, з якими стикаються люди на шляху досягнення своїх кар'єрних цілей.

Розподіл складових проблем професійного зростання та амбіцій в кінотворах може бути представлено таким чином:

- становлення кар'єри та професійний розвиток;
- вибудовування балансу між роботою та особистим життям;
- самореалізація у професійній конкуренції та досягнення успіху.

Прагнення до успіху. Фільми про кар'єрне зростання часто зображують героїв, які прагнуть досягти успіху в конкурентному світі. Вони можуть досліджувати теми амбіцій, самовдосконалення та прагнення до визнання. Фільми «Вовк з Волл-стріт» та «Диявол носить Prada» показують, як герої намагаються реалізувати власні омріяні цілі та плани, зіштовхуючись з моральними виборами та особистими втратами.

Виклики та перешкоди. Досягнення професійного успіху майже не буває простим, багато фільмів висвітлюють виклики та перешкоди, з якими стикаються персонажі на цьому шляху: внутрішня боротьба, сумніви, невпевненість у собі, страхи, або зовнішні перешкоди, включаючи конкуренцію, корпоративну політику та соціальні конфлікти. Такі фільми, як «Соціальна мережа» та «Стажер», показують, як герої долають зазначені виклики на шляху до власних цілей.

Етика та моральні дилеми. На шляху до професійного успіху персонажі часто стикаються з моральними дилемами та етичними виборами. Такі фільми досліджують теми компромісів, відданості особистим цінностям та впливу їхніх рішень на інших людей. Наприклад, кінострічки «Мережа» та «Великий куш» яскраво відображають складність моральних виборів особистості у професійному світі.

Особисте життя та кар'єра. Цей тип кінотворів відображає баланс між кар'єрою людини та його особистим життям, показує, як саме прагнення до професійного успіху впливає на сімейні стосунки, дружбу та особисте благополуччя. До характерних прикладів таких фільмів можна віднести «Життя інших» та «Вгору по сходах», які описують пошук балансу між кар'єрними амбіціями та особистим щастям людини. Яскравими прикладами українських стрічок, які висвітлюють проблеми творчої самореалізації, конфлікт поколінь, пошук балансу між особистим та професійним, постають «Мої думки тихі» та «Крізь лід».

Отже, кіноматографічний дискурс про професійне зростання та кар'єрні амбіції також відіграє важливу роль у відображенні різноманітності професійних проблем та викликів, акцентуючи на важливості особистого самовдосконалення та знаходження власного шляху в житті. Через ці історії глядачі можуть краще зрозуміти складність професійного світу та важливість збереження власних цінностей на шляху до успіху.

Подолання травматичних подій минулого. Герої таких фільмів мають у минулому певні травматичні події, їхній життєвий шлях включає в себе процес особистого зцілення та подолання цих травм, прийняття, примирення, особистісного розвитку. Саме через історії про боротьбу з внутрішніми «демонами», втратами та травматичними подіями такі фільми експлікують глибокі емоційні переживання, показують, як люди знаходять силу та мужність жити далі, рухатися вперед у майбутнє. Розподіл складових цієї проблеми в кінематографічному дискурсі може бути представлено таким чином:

- інтерпретація та реінтерпретація досвіду минулих травм та втрат;
- процес інтеграції минулого в особистісний досвід особистості;
- відновлення смислів та цінностей особистості після пережитих труднощів.

Процес зцілення. Фільми про подолання травм зображують складний та болісний процес зцілення. Вони можуть досліджувати теми особистої втрати, психологічного травматизму та процесу відновлення. Фільми «Манчестер біля моря», «Віднесені вітром», «Острів проклятих», «Ефект метелика», «Шершні» показують особистісні подолання та спроби знайти новий сенс у житті після травматичних подій. Українські кінофільми «Памфір» та «Із зав'язаними очима» глибоко розкривають проблему втрати, примирення з болем, пошуку внутрішньої сили та становлення відповідальності.

Примирення з минулим. Кінострічки можуть досліджувати, як персонажі вирішують складні конфлікти, прощають себе та інших, та вчаться жити зі своїм

минулим. Прикладами таких фільмів можуть бути «Віднесені вітром» та «Життя Пі».

Пошук сили та мужності. Фільми про подолання травм також часто зосереджуються на темі пошуку внутрішньої сили та мужності («Шоу Трумана», «Чорний лебідь»).

Вплив на відносини та інших. Ці фільми ілюструють вплив травм та минулого саме на відносини з іншими людьми. Вони можуть показувати, як люди знову вчаться довіряти іншим, будувати нові стосунки та взаємодіяти зі світом («Віднесені вітром», «Місячне світло»)

Можна узагальнити, що кінотвори про подолання травм минулого відіграють значну роль у відображенні людської стійкості та здатності до психологічного зцілення, надихають, викликають співчуття та допомагають глядачам зрозуміти складність людського досвіду. Через ці історії люди можуть краще зрозуміти процеси подолання та важливість примирення з минулим на шляху до майбутнього.

Пригоди та відкриття. У багатьох фільмах на цю тему герої вирушають у різноманітні пригоди, досліджуючи нові світи, відкриваючи невідоме та досліджуючи власні межі, занурюючи глядачів у світ захоплюючих подорожей, неймовірних відкриттів та випробувань, які трансформують особистість персонажів. Від епічних експедицій до особистих подорожей самопізнання, такі фільми відображають дух пригодництва та людське прагнення до дослідження невідомого.

Серед типових складових цієї проблеми в кінотворах можна виокремити:

- відкриття «нових світів» та опанування різних життєвих контекстів;
- перевірка власних меж та вміння виходити із зони комфорту;
- навчання через пригоди та випробування.

Епічні подорожі та відкриття. Фільми про пригоди зосереджені на епічних подорожах, де герої вирушають у далекі краї, долають небезпечні перешкоди та відкривають нові світи. Вони можуть включати елементи фентезі, наукової фантастики або історичних пригод («Володар перснів», «Індіана Джонс» тощо).

Особисте зростання через пригоди. Фільми про пригоди також часто зосереджуються на особистому зростанні та самопізнанні персонажів. Подорожі стають метафорою внутрішніх змін, де герої досліджують себе, власні межі та свої можливості («В диких умовах», «Життя Пі»).

Взаємодія з невідомим. Герої можуть зіткнутися з незнайомими культурами, незвіданими цивілізаціями або незрозумілими явищами. Такі фільми, як «Аватар» або «Міжзоряний», відображають зіткнення з новими світами та їхній вплив на персонажів. Українські фільми «Додому» і «Тера» зосереджуються на темі подорожі, відкриття нових світів, пошуку себе та прийняття культури як частини ідентичності.

Пригоди як втеча від реальності. Деякі фільми про пригоди використовують подорожі як засіб втечі від реальності або вирішення особистих проблем. Вони можуть закарбовувати тему уникнення, пошуку сенсу життя або втечі від повсякденності. Наприклад, фільми «Секретне життя Уолтера Мітті» та «Їж, молись, кохай» показують, як пригоди можуть стати способом самовідкриття та життєвих трансформацій.

Отже, фільми про пригоди та відкриття мають важливе значення у відображенні людського прагнення до саморозуміння та самовираження. Вони відкривають глядачам нові обрії, показуючи роль пригод та нових відкриттів у житті людини. Узагальнимо вищенаведену класифікацію у таблиці 1.

Таблиця 1

**Життєві задачі особистості, що конструюються в сучасному
кінематографічному дискурсі**

Типові життєві проблеми	Види життєвих задач	Приклади кінострічок
Пошук самоідентичності та самореалізації	- пошук власної ідентичності та власного місця у світі; - розвиток творчих здібностей щодо самовираження; - подолання внутрішніх конфліктів	«Чорний лебідь» (2016), «У пошуках щастя» (2020), «Під покровом ночі» (2016), «Персона» (1966), «Бійцівський клуб» (1999), «Джокер» (2019), «Екзистенція» (1999). <i>Українські кінострічки:</i> «Атлантида» (2019), «Я і Фелікс (2022)».
Боротьба з особистісними та соціальними викликами	- пошук конструктивних відповідей на соціальні та особистісні виклики; - розвиток емоційної зрілості та життєстійкості; - ампліфікація особистісного досвіду	«Джокер» (2019), «12 років рабства» (2013), «Місячне сяйво» (2016), «Зелена миля» (1999), «Пуент-Курт» (1955). <i>Українські кінострічки:</i> «Стоп-Земля» (2021), «Плем'я» (2014).
Розвиток міжособистісних відносин	- розвиток та підтримка романтичних відносин; - продуктивна взаємодія з сім'єю та друзями; - вирішення конфліктів та відновлення соціальних зв'язків	«Великий Гетсбі» (2013), «Ла-Ла Ленд» (2016), «Манчестер біля моря» (2016), «Віднесені вітром» (1939), «Шоу Трумена» (1998), «Інтерстеллар» (2014). <i>Українські кінострічки:</i> «Коли падають дерева» (2018), «Моя бабуся Фані Каплан» (2016).
Етичні та моральні дилеми	- боротьба із соціальною несправедливістю та дискримінацією; - вирішення моральних дилем та вибір між особистими інтересами та загальним благом; - адаптація до соціальних змін та вплив на суспільство	«Суддя» (2014), «Володар перснів» (2001), «Мережа» (1995), «Великий куш» (2000), «Мовчання ягнят» (1991). <i>Українські кінострічки:</i> «Носоріг» (2021), «Толока» (2020).

Типові життєві проблеми	Види життєвих задач	Приклади кінострічок
Професійне зростання та кар'єрні амбіції	- становлення кар'єри та професійний розвиток; - вибудовування балансу між роботою та особистим життям; - самореалізація у професійній конкуренції та досягнення успіху	«Диявол носить Prada» (2006), «Вовк з Волл-стріт» (2013), «Стажер» (2015), «Життя інших» (2006). <i>Українські кінострічки:</i> «Мої думки тихі» (2019), «Крізь лід» (2023).
Подолання травм минулого	- інтерпретація та реінтерпретація досвіду минулих травм та втрат; - процес інтеграції минулого в особистісний досвід особистості; - відновлення смислів та цінностей особистості після пережитих труднощів	«Віднесені вітром» (1939), «Життя Пі» (2012), «Острів проклятих» (2010), «Ефект метелика» (2004), «Шершні» (2021). <i>Українські кінострічки:</i> «Памфір» (2022), «Із зав'язаними очима» (2020).
Пригоди та відкриття	- відкриття «нових світів» та опанування різних життєвих контекстів; - перевірка власних меж та вміння виходити із зони комфорту; - навчання через пригоди та випробування	«Володар перснів» (2001), «Індіана Джонс» (1981), «Аватар» (2009), «Міжзоряний» (2014), «Таємне життя Волтера Мітті» (2013), «Їж, молись, кохай» (2010). <i>Українські кінострічки:</i> «Додому» (2019), «Тера» (2020).

Висновки. Кінематограф постає потужним контекстом конструювання життєвих задач особистістю в сучасному суспільстві. Усі виокремлені життєві проблеми не тільки відображають різноманітність варіантів життєздійснення людини, але й відіграють важливу роль у формуванні її досвіду щодо постановки життєвих цілей, задач та способів їх розв'язання. При цьому кожна із стратегій розв'язання задач у кінематографічному дискурсі відображає унікальні аспекти розвитку життєвої компетентності особистості та допомагає молоді відрефлексувати імовірнісні труднощі, асимілювати та інтегрувати необхідні психологічні ресурси для розв'язання життєвих проблем, що постають в мінливому світі перед сучасною людиною.

Перспективи подальших досліджень пов'язано з вивченням індивідуальних конфігурацій конструювання життєвих задач у кінематографічному дискурсі, його вплив на прийняття рішень та розвиток ідентичності сучасної української молоді.

Література:

1. Berezhna, M. (2024). *Linguistic personality of the Marvel Cinematic Universe Character Nebula: Narrative and LIWC analyses*. *World Journal of English Language*, 14(1), 45-58 <https://doi.org/10.5430/wjel.v14n3p253>

2. Bhalla, A., & Thulasiram, R., Goyal, P., Thakkar, A., Reddy, B., Shrivastav, A. K., & Hashmi, S. (2024). *Investigating the effects of cinematic content on psychological attitudes towards social issues. Evolutionary Studies in Imaginative Culture*, 8(S2), 1032–1040. <https://doi.org/10.70082/esiculture.vi.1101>
3. Chieffo, D. P. R. et al. (2022). *Medi-Cinema: A pilot study on cinematherapy and cancer as a new psychological approach on 30 gynecological oncological patients. Cancers*, 14(13), 3067. <https://doi.org/10.3390/cancers14133067>
4. Cutting, J. E. (2016). Narrative theory and the dynamics of popular movies. *Psychonomic Bulletin & Review*, 23(6), 1713-1743. <https://doi.org/10.3758/s13423-016-1051-4>
5. Fang, Z. (2025). Integration of film and game: Multi-case study on narrative strategies in Hollywood movie gamification. *Frontiers in Sociology*, 10, 1534556. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2025.1534556>
6. Gagliano A. et al. (2023). Effectiveness of an educational filmmaking project in promoting the psychological well-being of adolescents with emotive/behavioural problems. *Healthcare*, 11(12), 1695. <https://doi.org/10.3390/healthcare11121695>
7. Goodwin, J., & Saab, M. M., Dillon, C. B., & Kilty, C. (2021). *The use of film-based interventions in adolescent mental health education: A systematic review. Journal of Psychiatric Research*, 137, 158-172. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2021.02.055>
8. Goodwin, J., Saab M. M, Dillon C. B., Kilty, C., McCarthy, A., O'Brien, M., & Philpott, L F. (2019). Anonymous group. *Improving the empirical credibility of cinematherapy: A single-subject interrupted time-series design. Counselling and Psychotherapy Research*, 1(2), 40-50. DOI: 10.1016/j.jpsychires.2021.02.055
9. Hamilton, J. (2023). *Movies on the couch: The MOVIE model of film therapy. Counselling and Psychotherapy Research*, 23(2), 150-160. <https://doi.org/10.1002/capr.12658>
10. Kubrak, T. (2020). Impact of films: Changes in young people's attitudes after watching a movie. *Behavioral Sciences*, 10(5), 86. <https://doi.org/10.3390/bs10050086>
11. Kupfer, J. H. (2021). *Virtue and vice in popular film*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003088998>
12. Li, J., & Zheng, S. (2023, May 18). *How movie-watching enhanced subjective well-being during the COVID-19 pandemic? – An explorative study based on the case of Chinese college students* [Preprint]. *Research Square*. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-2938300/v1>
13. Pannu, A., & Goyal, R. K. (2024). Cinematherapy for depression: Exploring the therapeutic potential of films in mental health treatment. *The Journal of Psychology*, 1-29. <https://doi.org/10.1080/00223980.2024.2409227>
14. Peng, F., & LaBelle, V., Yue, E., & Picard, R. (2018). *A Trip to the Moon: Personalized animated movies for self-reflection*. arXiv preprint. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1801.02691>
15. Sacilotto, E., & Salvato, G., Villa, F., Salvi, F., & Bottini, G. (2022). Through the looking glass: A scoping review of cinema and video therapy. *Frontiers in Psychology*, 12, 732246. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.732246>
16. Solanki, N., & Parmar, V. (2023). *A meta-analytic review of psychological perspectives in visual and performing arts in movies. ShodhKosh: Journal of Visual and Performing Arts*, 4(1), 1354-1357. <https://doi.org/10.29121/shodhkosh.v4.i1.2023.3625>
17. Tan, E. S. (2018). A psychology of the film. *Humanities and Social Sciences Communications*, 4, 82. <https://doi.org/10.1057/s41599-018-0111-y>
18. Turvey, M. (2023). *Engagement, psychological fit, and evolution in Movies on Our Minds. Projections: The Journal for Movies and Mind*, 17(1), 67-75. <https://doi.org/10.3167/proj.2023.170108>
19. Young, S. D., & Boester, A. M., Whitt, M. T., & Stevens, M. (2008). *Character motivations in the representation of mental health professionals in popular film. Mass Communication & Society*, 11(1), 82-99. <https://doi.org/10.1080/15205430701597775>

References:

1. Berezhna, M. (2024). *Linguistic personality of the Marvel Cinematic Universe Character Nebula: Narrative and LIWC analyses*. *World Journal of English Language*, 14(1), 45-58. <https://doi.org/10.5430/wjel.v14n3p253>
2. Bhalla, A., & Thulasiram, R., Goyal, P., Thakkar, A., Reddy, B., Shrivastav, A. K., & Hashmi, S. (2024). *Investigating the effects of cinematic content on psychological attitudes towards social issues*. *Evolutionary Studies in Imaginative Culture*, 8(S2), 1032–1040. <https://doi.org/10.70082/esiculture.vi.1101>
3. Chieffo, D. P. R. et al. (2022). *Medi-Cinema: A pilot study on cinematherapy and cancer as a new psychological approach on 30 gynecological oncological patients*. *Cancers*, 14(13), 3067. <https://doi.org/10.3390/cancers14133067>
4. Cutting, J. E. (2016). Narrative theory and the dynamics of popular movies. *Psychonomic Bulletin & Review*, 23(6), 1713-1743. <https://doi.org/10.3758/s13423-016-1051-4>
5. Fang, Z. (2025). Integration of film and game: Multi-case study on narrative strategies in Hollywood movie gamification. *Frontiers in Sociology*, 10, 1534556. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2025.1534556>
6. Gagliano A. et al. (2023). Effectiveness of an educational filmmaking project in promoting the psychological well-being of adolescents with emotive/behavioural problems. *Healthcare*, 11(12), 1695. <https://doi.org/10.3390/healthcare11121695>
7. Goodwin, J., & Saab, M. M., Dillon, C. B., & Kilty, C. (2021). *The use of film-based interventions in adolescent mental health education: A systematic review*. *Journal of Psychiatric Research*, 137, 158-172. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2021.02.055>
8. Goodwin, J., Saab M. M, Dillon C. B., Kilty, C., McCarthy, A., O'Brien, M., & Philpott, L F. (2019). Anonymous group. *Improving the empirical credibility of cinematherapy: A single-subject interrupted time-series design*. *Counselling and Psychotherapy Research*, 1(2), 40-50. DOI: 10.1016/j.jpsychires.2021.02.055
9. Hamilton, J. (2023). *Movies on the couch: The MOVIE model of film therapy*. *Counselling and Psychotherapy Research*, 23(2), 150-160. <https://doi.org/10.1002/capr.12658>
10. Kubrak, T. (2020). Impact of films: Changes in young people's attitudes after watching a movie. *Behavioral Sciences*, 10(5), 86. <https://doi.org/10.3390/bs10050086>
11. Kupfer, J. H. (2021). *Virtue and vice in popular film*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003088998>
12. Li, J., & Zheng, S. (2023, May 18). *How movie-watching enhanced subjective well-being during the COVID-19 pandemic? – An explorative study based on the case of Chinese college students* [Preprint]. *Research Square*. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-2938300/v1>
13. Pannu, A., & Goyal, R. K. (2024). Cinematherapy for depression: Exploring the therapeutic potential of films in mental health treatment. *The Journal of Psychology*, 1-29. <https://doi.org/10.1080/00223980.2024.2409227>
14. Peng, F., & LaBelle, V., Yue, E., & Picard, R. (2018). *A Trip to the Moon: Personalized animated movies for self-reflection*. arXiv preprint. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1801.02691>
15. Sacilotto, E., & Salvato, G., Villa, F., Salvi, F., & Bottini, G. (2022). Through the looking glass: A scoping review of cinema and video therapy. *Frontiers in Psychology*, 12, 732246. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.732246>
16. Solanki, N., & Parmar, V. (2023). *A meta-analytic review of psychological perspectives in visual and performing arts in movies*. *ShodhKosh: Journal of Visual and Performing Arts*, 4(1), 1354-1357. <https://doi.org/10.29121/shodhkosh.v4.i1.2023.3625>
17. Tan, E. S. (2018). A psychology of the film. *Humanities and Social Sciences Communications*, 4, 82. <https://doi.org/10.1057/s41599-018-0111-y>
18. Turvey, M. (2023). *Engagement, psychological fit, and evolution in Movies on Our Minds*. *Projections: The Journal for Movies and Mind*, 17(1), 67-75. <https://doi.org/10.3167/proj.2023.170108>
19. Young, S. D., & Boester, A. M., Whitt, M. T., & Stevens, M. (2008). *Character motivations in the representation of mental health professionals in popular film*. *Mass Communication & Society*, 11(1), 82-99. <https://doi.org/10.1080/15205430701597775>